

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน ต่อการบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ ดังนี้ คือ

1. ความหมายและแนวคิดของการบริหารสถานศึกษา
2. การบริหารวิชาการในสถานศึกษา
  - 2.1 ความหมายของการบริหารวิชาการ
  - 2.2 ความสำคัญของการบริหารวิชาการ
  - 2.3 ขอบข่ายการบริหารวิชาการในสถานศึกษา
  - 2.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการในสถานศึกษา
3. การบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 1
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความหมายและแนวคิดของการบริหารสถานศึกษา

สำหรับการบริหารสถานศึกษา ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึงความหมายและแนวคิดไว้ในทัศนะที่แตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้

จรัส นองมาก (2541 : 93) ได้กล่าวถึง การบริหารไว้ว่า หมายถึง การทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การบริหารจำเป็นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการนำเอาทรัพยากร การบริหาร มาประกอบตามกระบวนการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงต้องทำงานกับคณะบุคคลหรือในกลุ่ม เพื่อประกอบภารกิจให้ได้ ตามที่ต้องการ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (ไพโรจน์ ทองนา. 2543 : 24 ; อ้างอิงมาจาก นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. 2534 : 4) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนหมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคน

ร่วมมือดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกด้าน คือ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่ต้องอาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งผลต่อบุคคล ตลอดจน อาศัยทรัพยากร และเทคนิค ต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

ไพบูลย์ ยอดยิ่ง (2545 : 2 - 3) กล่าวถึง แนวคิดของการบริหาร เพื่อนำมาปรับใช้กับการบริหารการศึกษา สรุปว่า ผู้บริหารทุกคนเป็นผู้นำองค์กรและจะได้ชื่อว่าเป็นนักบริหารที่แท้จริง ก็ต่อเมื่อสามารถบริหารงานจนสามารถทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการจัดเตรียมและจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เป็นกลุ่มงานที่สัมพันธ์กันอย่างดี โครงสร้างกลุ่มงานที่สามารถทำร่วมกันได้ ต้องจัดคนที่เหมาะสมกับงานแต่ละด้าน ให้ทุกตำแหน่งงานที่เตรียมไว้นั้น มีกำลังคนที่มีความสามารถพร้อม จากนั้นจึงดำเนินการสั่งการให้ดำเนินงานด้วยดี และให้มีระบบความร่วมมือที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และตลอดเวลาขณะทำงานทุกอย่างก็ต้องคอยกำกับหรือควบคุม วัตถุประสงค์ ให้งานทุกด้านได้ผลมากที่สุด หน้าที่ต่างๆ เหล่านี้ ถือว่าเป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องจัดการภายในหน่วยงานของตน

สิ่งที่ผู้บริหารต้องทำจึงอยู่ที่งานขององค์การที่จะต้องทำและคนขององค์การที่จะมาเป็นผู้ทำงานให้สำเร็จ ผู้บริหารจึงต้องมีการวางแผน และจัดสิ่งเหล่านี้ให้เป็นระเบียบ มีการแบ่งงานที่ดี มีการจัดคนเข้าทำงาน สั่งการ และจูงใจการทำงานของคน ให้งานได้ผลดีที่สุด งานของผู้บริหารหรือกิจกรรมทางการบริหารจึงอยู่จุดกึ่งกลางระหว่างงานและคนที่เป็นสมาชิกขององค์การด้านหนึ่ง และเป้าหมายผลสำเร็จของงานอีกด้านหนึ่ง

วีระชัย วรรณศรี (2545 : 9) ได้กล่าวถึง ความหมายของการบริหารสถานศึกษา ว่าหมายถึง กระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อให้บริการทางการศึกษา แก่สมาชิกในสังคมให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 69 - 70) ให้แนวคิดในการบริหารและการจัดการที่ดี เพื่อมาปรับใช้ในบริบทขององค์กรทางการศึกษา ในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดจุดหมาย ผลที่คาดหวัง หรือภาพความสำเร็จของการบริหาร และการจัดการที่ดี (Goal / Expected Output)
2. กระบวนการบริหารและการจัดการที่ดี (Process)
3. ทรัพยากรที่จำเป็นในการบริหารและการจัดการที่ดี (Input / Resource)

4. ระบบควบคุม (Feedback / Control System)

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารและการจัดการ

จากการศึกษา ความหมายและแนวคิดของการบริหารสถานศึกษา จึงสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพของงานภายในสถานศึกษา และการให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคม ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน ดังนั้น การบริหารสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการ ที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หากดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมก่อให้เกิดประสิทธิผล กล่าวคือ ผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาจะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ

2. การบริหารวิชาการในสถานศึกษา

2.1 ความหมายของการบริหารวิชาการ

สำหรับความหมายของการบริหารวิชาการ ได้มีนักการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 2) กล่าวถึงความหมายของการบริหารงานวิชาการ ว่า หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกประเภทในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือการปรับปรุง กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนและหลักสูตร รวมทั้ง การพัฒนาครูเพื่อนำผลการพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงนั้น มาใช้อำนวย และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 84) ให้ความหมายว่า การบริหารวิชาการเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารการศึกษา ที่บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกัน ดำเนินการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เจริญงอกงามในทุกด้าน เพื่อเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีความเข้าใจ และพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร

วินิจ เกตุขำ (2543 : 1) ได้กล่าวถึง การบริหารวิชาการ ว่าหมายถึง การบริหาร กิจกรรมทุกชนิด ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนใน โรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อให้การเรียน การสอนเกิดผลดีมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 33) กล่าวถึง การบริหารวิชาการว่า เป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้อิสระ คล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนและ ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจน การวัดผลและประเมินผล รวมทั้ง การวัดปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษา ความหมายของการบริหารวิชาการ สรุปว่า การบริหารวิชาการเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารการศึกษา ถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกันดำเนินงานเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เจริญงอกงามในทุกด้าน ทั้งนี้ โดยผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด และหมายรวมถึง การจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ตลอดจน การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

2.2 ความสำคัญของการบริหารวิชาการ

สำหรับความสำคัญของการบริหารวิชาการในสถานศึกษา มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง ไว้สอดคล้องกันดังนี้ คือ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2532 : 15) กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า ถือเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็สถานศึกษาประเภทใดก็ตาม มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษา จะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัด โปรแกรมการศึกษา รวมทั้ง การจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา โดยเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11 (2538 : 1391-1393) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการว่า เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนทุกคนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง และจะต้องใช้เวลาใน

การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้มากกว่างานอื่น ทั้งนี้ เพราะงานอื่นๆ นั้น เป็นงานเสริมงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ บรรลุจุดหมายของหลักสูตรเท่านั้น

ดังนั้น การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จะต้องบริหารงานตามขั้นตอนกระบวนการบริหาร เพื่อให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของโรงเรียน

ขั้นที่ 2 วางแผน (กำหนดทางเลือก สร้างสื่อ สร้างเครื่องมือ พัฒนาวิธีการ)

ขั้นที่ 3 ดำเนินการตามแผน

ขั้นที่ 4 ประเมินผล สรุปรายงาน

นอกจากนี้ต้องยึดเป้าหมายของการดำเนินงานในโรงเรียนเป็นสำคัญ นั่นคือ การปฏิบัติงานทุกงาน ต้องมุ่งผลที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของหลักสูตร และใช้บุคลากรในโรงเรียนให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด โดยให้บุคลากรทุกคน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ให้มากที่สุด ทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ต้องมีการควบคุม ติดตาม กำกับ ดูแลการปฏิบัติงานและการดำเนินงานทุกอย่างสม่ำเสมอ

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 34) กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการว่า เป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย มาตรฐานคุณภาพของการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 85) ได้กล่าวสรุปถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการว่า เป็นหัวใจของการบริหารงานโรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนงานอื่นๆ นั้น มีความสำคัญในลักษณะที่เป็นงานสนับสนุน ให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 33) กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการ สรุปว่างานวิชาการในสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักที่จำเป็นอย่างยิ่ง ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น ให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเองและรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก และสามารถพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้อสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการศึกษา ความสำคัญของการบริหารวิชาการ สรุปได้ว่า การบริหารวิชาการ มีความสำคัญและเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา มาตรฐานหรือคุณภาพของการศึกษา จะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารวิชาการประสบผลสำเร็จ ส่วนงานอื่นๆ นั้น มีความสำคัญใน ลักษณะที่ถือเป็นงานสนับสนุน เพื่อให้งานวิชาการดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกคนต้องให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นอันดับแรก โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียน ได้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จให้เห็นถึง คุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา งานวิชาการ จึงถือเป็นงานหลักของการบริหาร สถานศึกษา สถานศึกษาจะมีมาตรฐานหรือมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหาร วิชาการเป็นสำคัญ

2.3 ขอบข่ายการบริหารวิชาการในสถานศึกษา

งานวิชาการ เป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวาง และมีความสำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ทางการศึกษาหรือสถานศึกษา เปรียบเสมือนหัวใจของการบริหารงานทุกอย่างของสถานศึกษา จุดมุ่งหมายของงานวิชาการอยู่ที่สร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์อันส่งผลถึงคุณภาพของพลเมืองและความมั่นคงของประเทศชาติ จึงมีนักวิชาการ นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง ขอบข่ายของการบริหารวิชาการในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2532 : 17) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายการบริหารวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 4 ด้าน ดังนี้ คือ

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ
2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน
3. การจัดบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน
4. การวัดและประเมินผล

วิโรจน์ มังคะละมณี (2539 : 12) กล่าวถึง ขอบข่าย การบริหารวิชาการ โรงเรียนว่า ประกอบด้วย การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน การจัดวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน การส่งเสริมการสอน การวัดและประเมินผล การดำเนินงานเกี่ยวกับ ห้องสมุด การนิเทศการศึกษา การวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน และการประชุม อบรม ทางวิชาการ

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 17) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายของการบริหารวิชาการ ในสถานศึกษา ว่าจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะของการจัดกระบวนการบริหารงาน วิชาการ เช่น วางแผนงานวิชาการ การติดตามผลการปฏิบัติงาน และประเมินผล ลักษณะของ การจัดและพัฒนางานวิชาการที่โรงเรียนควรจัดขึ้น เช่น จัดทำแผนการสอน การสอนซ่อมเสริม การวัดผลและประเมินผล กิจกรรมเสริมหลักสูตร การแนะแนวการศึกษาต่อและอาชีพ การจัด ห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน เอกสารการสอน คู่มือการสอน การนิเทศการสอน และลักษณะ การส่งเสริมและควบคุมงานวิชาการ เช่น การจัดโรงเรียน จัดครูประจำชั้น จัดหาวิธีสอนใหม่ๆ ส่งเสริมกำลังใจ การเก็บสถิติข้อมูล ตรวจสอบการทำงานของครู และการจัดบริการช่วยเหลือใน งานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 5) กำหนดขอบข่ายของ การบริหารวิชาการในสถานศึกษาไว้ว่า ประกอบด้วย ภารกิจ 7 ด้าน คือ

1. งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานการเรียนการสอน
3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. งานวัดผลและประเมินผล
5. งานห้องสมุด
6. งานนิเทศภายใน
7. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 34 - 38) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายการบริหารวิชาการ ในสถานศึกษา ว่าประกอบด้วยภารกิจ 12 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สาระแกนกลางของกระทรวง ศึกษาธิการ ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่กำหนดให้มี ในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดย การบูรณาการเนื้อหาสาระ ทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

การนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการในการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม และการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้ง การปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร ตามความเหมาะสม

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การส่งเสริมครูผู้สอนจัดทำแผน การจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมให้ครู จัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดสาระและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่านและใฝ่รู้ อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ในด้านต่างๆ ให้สมดุล การปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้สอดคล้องกับสาระและกิจกรรม โดยจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น มามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม จัดให้มีการนิเทศการเรียน การสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ โดยเน้นการนิเทศที่ได้ร่วมมือช่วยเหลือกัน แบบกัลยาณมิตร เช่น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน รวมทั้ง การส่งเสริมให้ มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ได้แก่ การกำหนด ระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูจัดทำ แผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการ วัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน การจัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียน จากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการและอื่นๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด รวมทั้ง การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์และวิจัย การบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา การส่งเสริม ให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประสาน ความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจน การเผยแพร่ผลงานวิจัย หรือพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอนและงานวิชาการร่วมกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวยุ ชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหาร วิชาการ ส่งเสริมให้ครูผลิต จัดหาและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน การจัดหาสื่อ และเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางานด้านวิชาการ การประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนการสอน พัฒนางานด้านวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน และสถาบันอื่น รวมทั้ง การประเมินผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การสำรวจแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนา คุณภาพการศึกษา ทั้งภายในสถานศึกษา ในชุมชน ท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่ การศึกษาใกล้เคียง การจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ให้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง การจัดตั้ง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้โดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา บุคคล ยุทธศาสตร์ ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนา แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

7. การนิเทศการศึกษา ได้แก่ การจัดระบบนิเทศงานวิชาการ และการเรียน การสอนในสถานศึกษา การดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และงานการเรียนการสอนในรูปแบบ ที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา การประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศ การศึกษาในสถานศึกษา การติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบ และกระบวนการนิเทศงานวิชาการ การเรียนการสอนของสถานศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่าย การนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

8. การแนะแนวการศึกษา ได้แก่ จัดระบบแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพ ในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน การแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา การติดตามและ ประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา การประสาน ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ด้านการแนะแนวการศึกษากับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา และตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา วางแผนการพัฒนากุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา การดำเนินการพัฒนางานตามแผนติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายใน เพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนากุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา การประสานงานกับสำนักงานรับรองและประเมินมาตรฐานการศึกษา ในการประเมินสถานศึกษา เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

10. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน ได้แก่ การศึกษา และสำรวจความต้องการสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน การจัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิดและเทคนิคทักษะทางวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน ในชุมชน ท้องถิ่น การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัวย ชุมชนและท้องถิ่น

11. การประสานความร่วมมือพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ได้แก่ การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษาและต่างเขตพื้นที่การศึกษา และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับองค์กรต่างๆ

12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ได้แก่ การศึกษา ส ารวจข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษารวมทั้ง ความต้องการการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาด้านวิชาการและการพัฒนาคุณภาพ

จากการศึกษา ขอบข่ายการบริหารวิชาการในสถานศึกษา ตามแนวคิดของ นักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การบริหารวิชาการในสถานศึกษา เป็นภารกิจ สำคัญของสถานศึกษา ที่มีขอบข่ายกว้างขวาง มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มี ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรกำหนด ผู้วิจัยได้ สังเคราะห์ขอบข่ายของการบริหารวิชาการที่นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เสนอ แนวคิดไว้ โดยยึดกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 34 - 38) ที่จำแนกขอบข่าย การบริหารวิชาการในสถานศึกษาไว้ครอบคลุมแนวคิดทั้งหมด นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด สำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยจำแนกเป็น 12 ด้าน สรุปได้ดังนี้ คือ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การศึกษา วิเคราะห์เอกสารหลักสูตร สาระแกนกลาง สภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประเมิน สถานภาพสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ การนำหลักสูตร ไปใช้ การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้ง การปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผน การจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องความสนใจ ความถนัด ของผู้เรียน จัดแหล่งเรียนรู้ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนให้มีส่วนร่วม จัดการเรียนรู้ การนิเทศการเรียนการสอนแก่ครู โดยเน้นการนิเทศที่ได้ร่วมมือช่วยเหลือกัน แบบกัลยาณมิตร และส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การกำหนด ระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดประเมินผล ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดประเมินผล ส่งเสริมให้ครูวัดผลและประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ และผลงาน จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียน และการพัฒนา เครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครู ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ การประสาน ความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ร่วมกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้และการบริหารวิชาการ ส่งเสริมให้ครูผลิต จัดทำ พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ การจัดหาสื่อและเทคโนโลยี ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดทำ พัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีร่วมกับ สถานศึกษา บุคคล ครอบครัวย องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่น และประเมินผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การสำรวจแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ทั้งภายในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ จัดตั้งและ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา บุคคล องค์กร ครอบครัวย หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน และการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญา ท้องถิ่น

7. การนิเทศการศึกษา หมายถึง การจัดระบบนิเทศงานวิชาการในสถานศึกษา การนิเทศงานวิชาการ การประเมินผลการจัดระบบ กระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา การประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ ของสถานศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษา

8. การแนะแนวการศึกษา หมายถึงการจัดระบบแนะแนวทางการศึกษาและวิชาชีพ การแนะแนวการศึกษาโดยความร่วมมือของบุคลากรทุกคน ติดตาม ประเมินผล การจัดระบบ แนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา การประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสพการณ์ ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษาหรือเครือข่ายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การจัดระบบ โครงสร้างองค์กรรองรับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมิน ตามมาตรฐานการศึกษา การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดำเนินการพัฒนางานตามแผน การประเมินคุณภาพภายใน รวมทั้ง การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น เพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

10. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน หมายถึง การสำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน ให้ความรู้และทักษะทางวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพและ คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ทางวิชาการของสถานศึกษา การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัวและชุมชน

11. การประสานความร่วมมือพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น หมายถึง การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้ง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่างๆ

12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา หมายถึง การศึกษาและสำรวจข้อมูลการจัดการศึกษา ความต้องการรับการสนับสนุนด้านวิชาการ ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการ การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

2.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มิบทบาทและหน้าที่สำคัญยิ่งต่อการบริหารวิชาการในสถานศึกษา เพราะการบริหารวิชาการเป็นงานหลัก ที่สร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้และมีคุณลักษณะตามที่ต้องการ ดังนั้น จำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่การบริหารวิชาการในสถานศึกษาเป็นอย่างดี ซึ่งมีผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการในสถานศึกษา แตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้

สายัณห์ ผาน้อย (2539 : 10) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับงานวิชาการว่า การบริหารงานวิชาการให้บรรลุผลสำเร็จนั้น ผู้บริหารจะต้องใฝ่รู้และเป็นบุคคลทันสมัย ทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ จะต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการ เช่น การสอบแข่งขัน การมอบรางวัลครูผู้สอนดีเด่น ที่สำคัญผู้บริหารจะต้องสร้างศรัทธาแก่ผู้ร่วมงานในทางวิชาการ คือ สามารถเป็นผู้มีเทศภายใน ให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่ครูผู้สอนได้

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 9) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารงานวิชาการ ว่าประกอบด้วย การจัดทำแผนงานวิชาการที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับหลักสูตร แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของโรงเรียน และการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน การกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบแก่ผู้ปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนางานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ จัดโครงการ

พัฒนาครูขึ้นภายในโรงเรียน การส่งเสริมสวัสดิการ สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน และการติดตาม ประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 129) กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ ว่าประกอบด้วย การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์และวางแผนงานของโรงเรียน จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานวิชาการ กำกับ ติดตามและนิเทศงานวิชาการอย่างมีระบบ จัดหาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอตามสภาพของโรงเรียน จัดให้ครูผลิต จัดหาสื่อการเรียน รวมทั้ง ดูแลให้ครูนำไปใช้ประกอบการสอน จัดให้มีมุมหนังสือ มีห้องสมุดให้เหมาะสมตามสภาพของโรงเรียน จัดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ตามระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ส่งเสริมและแนะนำเทคนิควิธีใหม่ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในการดำเนินงานวิชาการ อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น การจัดสรรอุปกรณ์ ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานวิชาการทุกด้าน และจัดให้มีการประเมินผลงานวิชาการทุกระยะ เมื่อพบปัญหาจะได้ดำเนินการแก้ไข

จากการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการในสถานศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารวิชาการในสถานศึกษาเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษา และจำเป็นต้องมีการปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง การบริหารวิชาการในสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องใฝ่รู้และเป็นบุคคลที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ในทุกด้าน โดยต้องมีบทบาททั้งในด้านการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การวางแผนการบริหารงานวิชาการ การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานวิชาการ การนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน การอำนวยความสะดวกในการจัดหาสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ เพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผลการเรียน รวมทั้ง ต้องสร้างศรัทธาแก่ผู้ร่วมงานในทางวิชาการ คือ สามารถที่จะเป็นผู้นิเทศภายใน ให้คำปรึกษาทางวิชาการเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ร่วมงาน

3. การบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย

เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 หมายถึงหน่วยบริหารจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งรองรับการกระจายอำนาจ ในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ได้แบ่งเขตพื้นที่การศึกษา ออกเป็น 3 เขต ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีสถานศึกษาในสังกัดที่ตั้งกระจายอยู่ในพื้นที่ 6 อำเภอหรือกิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอสังคม กิ่งอำเภอสระใคร และกิ่งอำเภอโพธิ์ตาก มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัดรวม 179 แห่ง จากจำนวนดังกล่าวสามารถแบ่งขนาดตามจำนวนนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ก : 2) คือ มีสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 300 คน 129 แห่ง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ที่มีจำนวนนักเรียนเกิน 300 คนขึ้นไป 50 แห่ง จำแนกเป็นรายอำเภอหรือกิ่งอำเภอตามขนาดสถานศึกษา และตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน มีรายละเอียดตามตารางที่ 1 และ 2 ดังต่อไปนี้ คือ

ตารางที่ 1 จำนวนสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกรายอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ตามขนาดสถานศึกษา

อำเภอหรือกิ่งอำเภอ	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)		
	ขนาดเล็ก	ขนาดใหญ่	รวม
เมืองหนองคาย	47	16	63
ท่าบ่อ	23	16	39
ศรีเชียงใหม่	20	6	26
สังคม	19	4	23
สระใคร	13	5	18
โพธิ์ตาก	7	3	10
รวม	129	50	179

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1
จำแนกรายอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ตามตำแหน่ง

อำเภอหรือกิ่งอำเภอ	จำนวนบุคลากรในสถานศึกษา (คน)		
	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	รวม
เมืองหนองคาย	63	955	1,018
ท่าบ่อ	39	636	675
ศรีเชียงใหม่	26	252	278
สังคม	23	158	181
สระใคร	18	216	234
โพธิ์ตาก	10	102	112
รวม	179	2,319	2,498

(ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2547 ก : 24 - 25)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 นั้น สถานศึกษาทุกแห่ง ได้ปฏิบัติงานตามขอบข่ายของการบริหารวิชาการในสถานศึกษา ตามที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงศึกษาธิการ รวม 12 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน การส่งเสริมความรู้ในด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือพัฒนา งานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น รวมทั้ง ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ทั้งนี้ โดยมีผลการดำเนินงานที่บ่งชี้ ถึงประสิทธิภาพในการบริหารวิชาการในสถานศึกษาในสังกัด ปรากฏผลยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เช่น ผลจากการประเมินคุณภาพในปีการศึกษา 2546 ที่ผ่านมามีลักษณะเป็นการประเมินภายใน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า สถานศึกษา ในสังกัด มีมาตรฐานด้านการบริหารจัดการ มาตรฐานด้านการเรียนการสอน และมาตรฐาน ด้านคุณภาพนักเรียน ระดับคุณภาพเฉลี่ยร้อยละ 65 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2547 ก : 3 - 4) และจากการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ประจำปี

การศึกษา 2546 ของจังหวัดหนองคาย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานทุกระดับชั้น เช่น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 40.40 วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 35.63 วิชาวิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.54 และวิชาภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 35.38 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2547 ข : 13)

จากการศึกษา การบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 1 สรุปได้ว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 รวมทั้งสิ้น 179 แห่งนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาคุณภาพด้านการบริหารวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจหลัก และส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน โดยตรง แต่ปัจจุบันยังขาดข้อมูลที่สำคัญ ที่จะนำไปใช้สำหรับการพัฒนาคุณภาพดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจทำการศึกษา ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน ต่อการบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบาย เพื่อปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร วิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ต่อไป

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

ถวัลย์ คำสีม่วง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความต้องการของครู และผู้บริหาร โรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนางานวิชาการใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนครนายก พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความต้องการพัฒนางาน วิชาการ แตกต่างกัน 3 ด้าน คือ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน และงานวัดผลและประเมินผล

ไกรเลิศ โพร้นอก (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา และผลการวิจัยพบว่า สภาพงานที่ปฏิบัติจริง ผู้บริหารมีการประเมินผลใน ด้านคุณภาพนักเรียน เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถที่หลักสูตรกำหนด มีการปฏิบัติงานวิชาการ ด้านการเรียนการสอน มีการจัดหาและบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

มีการกำหนดระยะเวลา ขั้นตอนและวิธีการวัดและประเมินผล มีการจัดห้องสมุดตามสภาพของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ค้นคว้า มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสร่วมประชุม อบรมทางวิชาการ สำหรับแนวทางในการพัฒนางาน ผู้บริหารเห็นด้วยอย่างยิ่งด้านการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการนำหลักสูตรไปใช้ได้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาการเรียนการสอนโดยจัดครูประจำชั้นให้เหมาะสมกับชั้นเรียน จัดหาบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอนให้มืออย่างเพียงพอ การวัดผลการเรียนการสอนให้เป็นไปตามระเบียบ การจัดระบบการให้บริการ การจัดกิจกรรมห้องสมุดเหมาะกับสภาพโรงเรียน ให้มีการพัฒนางานด้านการนิเทศภายใน และการพัฒนาในด้านการประชุมและอบรมทางวิชาการ ส่วนข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้บริหาร คือ พบปัญหาการขาดแคลนบุคลากร บุคลากรที่มีอยู่ มีสาขาวิชาเอกไม่ตรงตามความต้องการของโรงเรียน และหน่วยงานของรัฐควรจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนอย่างเพียงพอ

จำลอง ภู่อ่าง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. ครู - อาจารย์ โดยส่วนรวม มีทัศนะเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน ทั้ง 9 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงสุดและรองลงมา 3 ด้าน คือ การจัดหาหรือจัดทำเอกสารแนะนำการปฏิบัติงาน การนิเทศภายใน การส่งบุคลากรไปศึกษาเพิ่มเติม และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้
2. ผู้บริหารและครูผู้สอนมีทัศนะเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 9 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารมีด้านการนิเทศภายใน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนครูผู้สอน มีด้านการส่งบุคลากรไปอบรมสัมมนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารและครูผู้สอนมีปัญหา 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารมีปัญหามากกว่าครูผู้สอน ในด้านการนิเทศภายใน และด้านการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ส่วนครูผู้สอนมีปัญหามากกว่าผู้บริหารในด้าน การส่งบุคลากรไปอบรมสัมมนา และด้านการส่งบุคลากรไปศึกษา ดูงาน
3. ครู - อาจารย์ ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีทัศนะเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรใน โรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยครู - อาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาในด้านการจัดหาหรือจัดทำเอกสารแนะนำการปฏิบัติงาน ในโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาในด้านการส่งบุคลากรไปศึกษาเพิ่มเติม

และในโรงเรียนขนาดเล็ก ปัญหาการปฐมนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และครู - อาจารย์ ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาบุคลากร จำนวน 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครู - อาจารย์โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าครู - อาจารย์ในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในด้านการปฐมนิเทศ และในด้านการนิเทศภายใน และ ครู - อาจารย์ ในโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหามากกว่า ครู - อาจารย์ ในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ ในด้านการส่งบุคลากรไปศึกษา ดูงาน ด้านการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และด้านการจัดประชุมในโรงเรียน

4. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพ และขนาดของโรงเรียน ต่อระดับปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งบุคลากรไปศึกษา ดูงาน และด้านการจัดประชุมในโรงเรียน

ประเสริฐชัย พิสาครรัมย์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาและเปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ของบุคลากรฝ่ายบริหาร ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน และปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า

1. บุคลากรฝ่ายบริหารโดยส่วนรวม และจำแนกตามขนาดโรงเรียน และสถานภาพ มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการ ทั้งโดยรวม และเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการประเมินผลการจัดงานวิชาการ

2. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดวิชา มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการ โดยรวมและเป็นรายด้าน 1 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหัวหน้าหมวดวิชา และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ มีปัญหามากกว่าผู้บริหารโรงเรียน

3. โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการ โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

4. พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดโรงเรียนในด้านการจัดการเรียนการสอน

ประกาย บัตรีริมงคล (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษา การดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขตพุทธมณฑลอิสาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างขนาด ของโรงเรียนและสถานภาพ ต่อการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวม และ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผนการประกันคุณภาพ การศึกษา ขั้นตอนการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ขั้นตอนการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และขั้นตอนการเตรียมรับการประเมินจากองค์กร ภายนอก

ธนารัฐ ชื่นวัฒนา (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษา การบริหารการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนประถมศึกษา เขตนิเทศที่ 4 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ดำเนินการบริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ด้าน คือ คุณลักษณะของผู้บริหาร แผนงานของ โรงเรียน การจัดการ การพัฒนาบุคลากรเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การรายงานผล การให้ ขวัญกำลังใจ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ การจัดสภาพแวดล้อมภายใน โรงเรียน และการมี ส่วนร่วมของชุมชน
2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวม มีปัญหา อยู่ในระดับน้อย แต่ค่อนข้างใกล้ระดับปานกลาง โดยมีรายด้านที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดสภาพแวดล้อมใน โรงเรียน การพัฒนาบุคลากร เพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยมี 4 ด้าน คือ การรายงานผล แผนงานของโรงเรียน การให้ขวัญกำลังใจ และคุณลักษณะของผู้บริหาร
3. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีความคิดเห็นในการบริหารการจัด การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

สมิท (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Smith. 1988 : 78) ได้ ทำการศึกษา เรื่อง การใช้เวลาในการบริหารงาน และการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา ในความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยแยกงาน เป็น 7 ประเภท พบว่า การใช้เวลาในการบริหาร งานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40 การบริหารงานบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 20 การบริหารงานกิจการ

นักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 20 การบริหารงานการเงิน การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน และการบริหารงานทั่วไป แต่ละงานคิดเป็นร้อยละ 5 และจากงานทั้ง 7 งานดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ และกำหนดสัดส่วนเวลาการบริหารงานวิชาการไว้มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับงานอื่นๆ

แมคคาที (McCarthy. 1971 : 705 - A) ได้ศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐนิวเจอร์ซีย์ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และครู ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มครูมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านวิชาการ เรื่อง การสังเกตการสอน การวัดและประเมินผล การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานวิชาการ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนั้น มีความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทหน้าที่ มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

อัลมาจิดี (Almagidi. 1989 : 1145 - A) ได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในประเทศซาอุดีอาระเบีย ตามทัศนะของครูใหญ่ และครูผู้สอน โดยวิธีการใช้แบบสอบถาม LBDQ พบว่า ครูใหญ่ มีความคิดเห็นที่ตัวเองใช้พฤติกรรมผู้นำมากและมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากความคิดเห็นของครูผู้สอน และพบว่า ครูใหญ่มีความคิดเห็นที่พฤติกรรมผู้นำของตัวเองมีความสำคัญมากกว่าที่ครูคิด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพนั้นมีหลายประการ แต่มีปัจจัยที่สำคัญ คือ ขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่อาจส่งผลต่อความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อระดับของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยที่มีผลจากการวิจัยที่สนับสนุนข้อสันนิษฐานนี้ เช่น ผลการวิจัยของประกาย บัตรศิริมงคล (2544 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างขนาดโรงเรียนและสถานภาพต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและ 4 ชั้นตอน คือ การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และการเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก และผลจากการศึกษาของประเสริฐชัย พิศาตรมย์ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาและเปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด

บุรีรัมย์ พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และผลการศึกษาของจำลอง ภู่อ่าง (2542 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน ต่อระดับปัญหาการดำเนินงานพัฒนาบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน คือ ในด้านการจัดส่งบุคลากรไปศึกษา ดูงาน และด้านการจัดประชุมในโรงเรียน จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงาน ที่มีต่อการบริหารวิชาการ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY